

Finansdepartementet

Livsmedelsverkets yttrande över remiss från Finansdepartementet angående Betänkandet Anpassningar till AI-förordningen – Säker användning, effektiv kontroll och stöd för innovation, SOU 2025:101

Sammanfattning

Livsmedelsverket ställer sig bakom SOU:ns bedömning att myndigheten inte ska vara marknadskontrollmyndighet enligt AI-förordningen vilket innebär att Livsmedelsverket istället kommer ha en rådgivande och sakkunnig roll, främst inom högriskområdet dricksvatten. Livsmedelsverket ser dock behov av förtydliganden kring det nationella samordningsansvaret.

Generella synpunkter

Livsmedelsverket nämns i betänkandet endast i samband med dricksvatten (punkt 2, högriskområdet kritisk infrastruktur) och utredningen bedömer uttryckligen att det är mindre lämpligt att involvera myndigheten i marknadskontrollsystemet för AI. Baserat på detta vill Livsmedelsverket lyfta generella synpunkter kring vikten av samordningsansvar och regulatorisk tydlighet samt framtida tillsyn av AI-användning inom livsmedelssektorn.

Samordningsansvar och regulatorisk tydlighet

Livsmedelsverket ser behov av förtydliganden kring det nationella samordningsansvaret för AI-förordningen. Eftersom Myndigheten för civilt försvar (MCF) har ett lagstadgat samordningsansvar för cybersäkerhetstillsyn enligt cybersäkerhetslagen, är det avgörande att gränssnitten mellan dessa nationella funktioner blir tydliga för att undvika parallella tillsynsstrukturer i den nationella hanteringen av kritisk infrastruktur.

Denna utmaning blir särskilt tydlig inom VA-sektorn:

- Regulatorisk asymmetri: AI-förordningen klassificerar dricksvattenförsörjning som högrisk, men omfattar inte avloppsvattenrening. Detta skiljer sig från cybersäkerhetslagen, där båda områdena betraktas som en sammanhängande och högkritisk sektor under Livsmedelsverkets tillsynsansvar.
- Behov av sammanhållen bedömning: Utredningen lyfter i SOU 2025:101 särskilt fram att funktionsstörningar i säkerhetskomponenter för t.ex. vattentryck kan medföra risker för hälsa och säkerhet. Eftersom VA-huvudmän ofta använder en integrerad digital infrastruktur för både dricksvatten och avlopp, krävs en samordnad tillsynsvägledning för att verksamhetsutövare ska kunna upprätthålla en enhetlig säkerhetsnivå utan onödig administrativ börda.

Livsmedelsverket förordar därför att den fortsatta beredningen formaliserar samverkan mellan PTS och MCF. Syftet bör vara att tillvarata sektorsspecifik expertis och säkerställa att rollen som gemensam kontaktpunkt bidrar till en sammanhållen och förutsebar tillsynsstruktur. Detta ligger i linje med ambitionen i SOU 2025:101 att minska den administrativa bördan och underlätta för berörda aktörer.

Samordning av framtida tillsyn av AI-användning inom livsmedelssektorn

Livsmedelsverket ser det som sannolikt att AI-system framöver kommer att användas i ökande omfattning inom livsmedelssektorn, exempelvis för livsmedelsinformation, marknadsföring, kvalitetsstyrning och riskbaserade bedömningar. Även om sådan användning inte i sig omfattas av AI-förordningens högriskklassificering.

Det är därför relevant att uppmärksamma att AI-användning inom livsmedels- och dricksvattensektorn sannolikt kommer att aktualisera frågor där Livsmedelsverket, som sektorsansvarig och tillsynsmyndighet, behöver arbeta med på sikt. Detta kan innebära att gränsdragningen mellan det generella marknadskontrollsystemet för AI och (sektors)specifik kontroll i praktiken kan komma att överlappa i större utsträckning än vad som är fallet i dagsläget.

Konsekvenser

Livsmedelsverket bedömer att betänkandet, utöver vad som framgår av de generella synpunkterna ovan, inte medför några ytterligare konsekvenser som behöver redovisas.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Christina Nordin. I den slutliga handläggningen medverkade avdelningschef Mattias Åsander samt enhetschef Elin Häggqvist. Föredragande var enhetschef Kristina Essén

Christina Nordin

Kopia

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet